

**TIETEELLISEN TUTKIMUKSEN
TIETOSUOJASELOSTE/-ILMOITUS
EU:n yleinen tietosuoja-asetus
12–14 artiklat
Laatimispäivä: 20.12.2023**

Tietoa henkilötietojen käsittelystä tutkimuksessa *Vaikuttavat poliitikot ja poliittiset vaikuttajat: poliittisen, kaupallisen ja henkilökohtaisen yhteenkietoutuminen sosiaalisessa mediassa (Influpol), presidentinvaaleja 2024 koskeva alatutkimus*

Tämän selosteen tarkoitus on antaa tietoa käsiteltävistä henkilötiedoista sekä siitä, mistä henkilötiedot ovat peräisin ja miten niitä käytetään tutkimuksessa. Selosteen lopussa kerrotaan tarkemmin, mitä oikeuksia rekisteröidyillä on.

Tutkimukseen osallistuminen ja henkilötietojen antaminen on vapaaehtoista. Sinuun ei kohdistu mitään negatiivista seuraamusta, jos et osallistu tutkimukseen tai jos keskeytät osallistumisesi tutkimukseen.

1. Tutkimuksen rekisterinpitäjä

Helsingin yliopisto
Osoite: PL 3 (Fabianinkatu 33), 00014 Helsingin yliopisto

2. Yhteyshenkilö ja vastuullinen tutkija

Yhteyshenkilö tutkimusta koskevissa asioissa:
Nimi: Essi Pöyry
Tiedekunta/osasto/yksikkö: Kuluttajatutkimuskeskus, Valtiotieteellinen tiedekunta
Osoite: PL 16 (Snellmaninkatu 10), 00014 Helsingin yliopisto
Puhelinnumero: 050 322 3298
Sähköpostiosoite: essi.poyry@helsinki.fi

3. Tietosuojavastaavan yhteystiedot

Helsingin yliopiston tietosuojavastaavaan saa yhteyden sähköpostiosoitteessa:
tietosuoja@helsinki.fi.

4. Kuvaus tutkimushankkeesta ja henkilötietojen käsittelyn tarkoitus

Tässä tutkimusprojektissa tarkastellaan poliittisen, kaupallisen ja henkilökohtaisen vaikuttamisen yhteenkietoutumista sosiaalisessa mediassa. Tutkimusta rahoittaa Helsingin Sanomain Säätiö. Tutkimuksen teoreettinen viitekehys perustuu kahteen lähtökohtaan: 1) somevaikuttajien siirtymiseen kohti poliittisen vaikuttamisen areenoita sekä 2) perinteisesti somevaikuttajille tyypillisten vaikuttamisen keinojen ilmaantumiseen poliitikkojen viestintään. Nämä siirtymät näkyvät sosiaalisen median lisäksi myös perinteisessä mediassa heijastaen hybridin mediatilan ajatusta ja tuottaen poliitikoille ja somevaikuttajille lisättyä julkisuutta.

Sosiaalisen median aineistonkeruussa painotetaan kanavia, joiden ajatellaan edustavan ns. kolmansia tiloja. Aineistoa sosiaalisesta mediasta kerätään sekä käsin että automatisoidusti. Aineisto kerätään käyttämällä ehdokkaiden tilien käyttäjänimiä sekä predisentinvaaleihin kytkeytyviä avainsanahakuja ja aihetunnisteita, jotka täydentyvät aineistonkeruun edetessä. Aineisto sisältää siis viestejä jotka a) selvästi käsittelevät presidentinvaaleja b) mainitsevat tai ovat vastauksia jonkin ehdokkaan viestiin tai c) viestejä, jotka osallistuvat vaaleihin liittyviin keskusteluihin tai kampanjoihin aihetunnisteella.

Aineistot kerätään ja niitä käsitellään noudattaen GDPR:n vaatimuksia ja sosiaalisen median tutkimusetiikkaa AoIR:n ja TENK:in ohjeistuksien mukaisesti. Aineiston keräämisen ja käsittelyn perusteena on GDPR:n Art 6.1(e)-kohdan mukaisesti yleinen etu. Lisäksi artiklan 9.2e mukaisesti käsittely koskee henkilötietoja, jotka rekisteröity on itse saattanut julkisiksi. Aineistot tallennetaan Helsingin yliopiston tietoturvasääntöjen mukaisesti ja niihin pääsevät käsiksi ainoastaan hankkeen tutkijat. Aineistoja ei julkaista eteenpäin.

5. Mitä tietoja tutkimusaineisto sisältää

Tutkimuksessa kerätään ja tallennetaan julkisia sosiaalisen median viestejä, joihin sisältyy viestin lähettäjän käyttäjänimi, nimimerkki, viestin lähetysaika, viestin tekstisisältö, mahdolliset viestin liitetyt kuvat ja linkit, alkuperäisen viestin url, sekä alustakohtaiset tiedot viestin suosiometriikoista. Kaikki nämä tiedot ovat näkyvillä myös alustojen julkisissa selainkäyttöliittymissä.

6. Mistä lähteistä henkilötietoja kerätään

Aineistoja kerätään eri sosiaalisen median alustoilta (Instagram, TikTok, Twitter/X, Facebook, Threads, YouTube, medioiden keskustelupalstat).

7. Arkaluonteiset henkilötiedot

Tutkimuksessa käsitellään mahdollisesti seuraavia tietosuoja-asetuksen 9 artiklan mukaisia erityisiä henkilötietoryhmiä (eli arkaluonteisia henkilötietoja), mutta vain siinä tapauksessa, että viestin lähettäjä on itse nostanut aiheen esille itse lähettämässään julkisessa sosiaalisen median viestissä.

- Rotu tai etninen alkuperä
- Poliittiset mielipiteet
- Uskonnollinen tai filosofinen vakaumus
- Ammattiliiton jäsenyys
- Luonnollisen henkilön seksuaalinen käyttäytyminen tai suuntautuminen

Arkaluontoisten tietojen käsittely perustuu tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 2 kohdan j alakohtaan (käsittely on tarpeen tieteellisiä tutkimustarkoituksia varten) sekä tietosuojalain 6 §:n 1 momentin 7 kohtaan (tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohtaa ei sovelleta tieteellistä tutkimusta varten tehtävään tietojen käsittelyyn).

Myös rikostuomiota tai rikkomuksia koskevia tietoja käsitellään vain siinä tapauksessa, mikäli viestin lähettäjä on itse nostanut oman rikostuomionsa tai rikkomuksensa esille itse lähettämässään julkisessa sosiaalisen median viestissä.

Rikostuomioita tai rikkomuksia koskevien tietojen käsittely perustuu tietosuojalain 7 §:n 1 momentin 2 kohtaan (tietosuoja-asetuksen 10 artiklassa tarkoitettuihin rikostuomioihin ja rikkomuksiin tai niihin liittyviin turvaamistoimiin liittyviä henkilötietoja saa käsitellä, jos niitä käsitellään tieteellistä tutkimusta varten).

8. Henkilötietojen käsittelyn oikeusperuste

Henkilötietoja käsitellään seuraavalla yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan mukaisella perusteella:

Yleistä etua koskeva tehtävä:

Tieteellinen tai historiallinen tutkimus tai tilastointi (tietosuojalain 4 §:n 3 kohta)

9. Tietojen vastaanottajat

Tutkimuksessa kerättyjä henkilötietoja käsittelevät tutkimuksen aikana vain hankkeeseen affilioituneet tutkijat ja avustajat sekä Kielipankin henkilöstö. Henkilötietoa sisältävät aineistot tallennetaan tutkimuksen aikana vain Helsingin yliopiston ja Kielipankin palvelimille.

10. Tietojen siirto Euroopan talousalueen ulkopuolelle

Tietoja ei siirretä Euroopan talousalueen ulkopuolelle.

11. Automatisoitu päätöksenteko

Tutkimuksessa ei tehdä automaattisia päätöksiä, joilla on merkittävä vaikutus tutkittaviin.

12. Henkilötietojen suojaus

Tutkimusaineistoon sisältyviä henkilötietoja käsitellään ja säilytetään suojattuna niin, että ainoastaan niitä tarvitsevat henkilöt pääsevät tarkastelemaan tietoja.

Tietojärjestelmissä käsiteltäviä tietoja suojataan seuraavilla tavoilla:

- käyttäjätunnus ja salasana
- käytön rekisteröinti/lokitus
- kulunvalvonta
- salaus/kryptaus
- kaksivaiheinen tunnistautuminen
- muu, mikä:

Suorien tunnistetietojen käsittely:

- Rekisterinpitäjä kerää henkilötiedot ilman suoria tunnistetietoja
- Suorat tunnistetiedot poistetaan analysointivaiheessa ja säilytetään erillään analysoitavasta tutkimusaineistosta
- Aineisto analysoidaan suoran tunnistetiedon, koska (peruste suorien tunnistetietojen säilyttämiselle): *Tiedot ovat olennainen osa sosiaalisen median julkista keskustelua. Tunnistetietoja ei kuitenkaan raportoida tutkimusraporteissa.*

13. Henkilötietojen käsittelyn kesto tässä tutkimuksessa

Tutkimushanke päättyy 31.3.2024.

14. Henkilötietojen käsittely tutkimuksen päättymisen jälkeen

Tutkimusaineisto säilytetään myöhempää, yhteensopivaa tieteellistä tutkimusta varten tietosuoja-asetuksen vaatimusten mukaisesti:

[] ilman suoria tunnistetietoja tunnistetiedoin

Tutkimusaineiston säilytys perustuu tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan b ja e alakohtiin. Ennen uutta tutkimuskäyttöä rekisterinpitäjä varmistaa, että uusi tutkimuskäyttö on yhteensopivaa aineiston alkuperäisen käyttötarkoituksen kanssa asetuksen vaatimusten mukaisesti. Tutkimusaineiston uudesta tutkimuskäytöstä lähetetään rekisteröidyille uusi tietosuojailmoitus, paitsi jos rekisterinpitäjä ei enää pysty tunnistamaan rekisteröityjä tutkimusaineistosta.

Uudesta tutkimuksesta ei voida lähettää ilmoitusta rekisteröidylle myöskään silloin, jos tietojen toimittaminen olisi mahdotonta tai kohtuuttoman vaivalloista tai jos se estäisi tai vaikeuttaisi suuresti tutkimustarkoitusten saavuttamista (tietosuoja-asetuksen 14 artiklan 5 kohdan b alakohta).

Hankkeen aineisto tullaan tallentamaan Kielipankin palvelimille, joita ylläpidetään Helsingin yliopiston ja/tai CSC:n toimesta. Kielipankki (<https://www.kielipankki.fi/>) on ihmistieteiden kansallinen tutkimustietopankki, joka voi välittää tutkimusaineistoa uuteen käyttöön tutkimuksen verifiointia ja jatkotutkimuksia varten alkuperäisen tutkimusryhmän hyväksymällä tutkimussuunnitelmalla.

15. Mitä oikeuksia rekisteröidyllä on ja oikeuksista poikkeaminen

Yhteyshenkilö tutkittavan oikeuksiin liittyvissä asioissa on tämän ilmoituksen kohdassa 2 mainittu henkilö.

Rekisteröidyn oikeudet

Tietosuoja-asetuksen mukaan rekisteröidyllä on oikeus:

- saada pääsy tietoihin
- oikaista tietoja
- poistaa tiedot ja tulla unohdetuksi
- rajoittaa tietojen käsittelyä
- siirtää tiedot järjestelmästä toiseen
- vastustaa tietojen käsittelyä
- olla joutumatta automaattisen päätöksenteon kohteeksi.

Rekisteröity ei kuitenkaan voi käyttää kaikkia oikeuksia kaikissa tilanteissa. Tilanteeseen vaikuttaa esimerkiksi se, millä perusteella henkilötietoja käsitellään.

Tarkempaa tietoa rekisteröidyn oikeuksista eri tilanteissa löytyy tietosuojavaltuutetun verkkosivuilta: <https://tietosuoja.fi/rekisteroidyn-oikeudet-eri-tilanteissa>

Oikeuksien soveltuminen

Jos henkilötietojen käsittely tutkimuksessa ei edellytä rekisteröidyn tunnistamista eikä rekisterinpitäjä pysty tunnistamaan rekisteröityä, oikeutta tietojen tarkastamiseen, oikaisuun, poistoon, käsittelyn rajoittamiseen, ilmoitusvelvollisuuteen ja siirtämiseen ei sovelleta, ellei rekisteröidy anna tunnistamisen mahdollistavia lisätietoja (tietosuoja-asetuksen 11 artikla).

Oikeuksista poikkeaminen

Tietosuoja-asetus ja Suomen tietosuojalaki mahdollistavat tietyistä rekisteröidyn oikeuksista poikkeamisen silloin, kun henkilötietoja käsitellään tieteellisessä tutkimuksessa ja oikeuksien toteuttaminen estäisi tai vaikeuttaisi suuresti käsittelyn tarkoitusten saavuttamista.

Tarvetta poiketa rekisteröidyn oikeuksista arvioidaan aina tapauskohtaisesti.

Valitusoikeus

Sinulla on oikeus tehdä valitus tietosuojavaltuutetun toimistoon, mikäli katsot, että henkilötietojesi käsittelyssä on rikottu voimassa olevaa tietosuojalainsäädäntöä.

Yhteystiedot:

Tietosuojavaltuutetun toimisto

Käyntiosoite: Ratapihantie 9, 6. krs, 00520 Helsinki

Postiosoite: PL 800, 00521 Helsinki

Vaihde: 029 56 66700

Faksi: 029 56 66735

Sähköposti: tietosuoja(at)om.fi